

ἐπιοῦσαν ὅα ἐφώτιζε πάντα τὰ φυτὰ κατεστραμμένα ὑπὸ τοῦ παγετοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτως· ἡ μὲν ἐξάτμισις παύει ἅμα ὁ ἀὴρ κορεσθῆς ἀναφαίνεται· δὲ ἡ δρόσος ἥτις ἐναποτιθεμένη ἐκλύει μεγάλην ποσότητα θερμαντικοῦ, ὅλην τὴν προμῆθειαν τῆς ἡμέρας, οὕτω δὲ ἰσορροπεῖται ἂν οὐχὶ πάντοτε καὶ καθ' ὁλοκληρίαν ἢ ἐκ τῆς νυκτερινῆς ἀκτινοβολίας καὶ ἐκ τῆς ἐξατμίσεως ἐπερχομένη ψύξις.

Ἐν Γαλλίᾳ οἱ κηπουροὶ διὰ τὴν ἐμποδίσαν τὴν ψύξιν τῶν φυτῶν καλύπτουσι ταῦτα διὰ κόπρου ζῶων, εἴτα διὰ κηποχώματος καὶ ἐπιθέτουσιν ὑάλινον λεπτὸν κώδωνα. Ὁ ὑάλινος κώδων βεβαίως ἀδυνατεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ψύξιν, εἰς δὲν ἐμπεριέχῃ ὑγρὸν ἀέρα, ὅστις ἀποψυχόμενος καὶ ἐναποθέτων δρόσον ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ κώδωνος, ἐκλύει τὴν λαμβάνουσαν θερμότητα, ἥτις ἐμποδίζει τὴν ψύξιν. Οἱ θερμοκηποὶ (serres) ὑπὸ μεγαλητέραν κλίμακα ἐπιφέρουσι τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὅποιον καὶ οἱ ὑάλινοι κώδωνες. Ὅτι δὲ συμβαίνει ὑπὸ τοὺς κώδωνας καὶ ἐντὸς τῶν θερμοκηπῶν λαμβάνει χώραν καὶ ἐν ὑπαίθρῳ, διότι ἕκαστον γράμμον δρόσου ἐναποτιθέμενον ἐκλύει 800 μονάδας θερμαντικοῦ ἱκανὰς νὰ θερμάνωσι κατὰ ἓνα βαθμὸν δύο κυβικὰ μέτρα ἀέρος. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅλην τὴν ποσότητα τῆς ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐναποτιθεμένης δρόσου θὰ κατανοήσωμεν τὸ μέγα πρακτικὸν ὄφελος τὸ ὅποιον μᾶς παρέχει τὸ φαινόμενον τοῦτο. Ὅταν ὁ ἀὴρ εἶναι ὑγρὸς, ἡ ἀκτινοβολία εἶναι ἀσθενής, ἡ δρόσος ἄφθονος καὶ ἡ ψύξις ἐμποδίζεται. Ἐὰν ὁ ἀὴρ καθαρὸς καὶ ξηρὸς, ἡ δρόσος ἐπέρχεται βραδέως, τὸ κακὸν εἶναι μέγα, τὸ ἀντίδοτον ἀσθενές, ὁ δὲ παγετὸς ἐπέρχεται.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ θεωρία μᾶς ὑποδεικνύει ὡς ἄριστον μέσον τὴν διὰ λέβητος παραγωγὴν ἀτμῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, πλησίον τῶν ἐκτεθειμένων εἰς τὸν παγετὸν δένδρων.

Ἐν συνόλῳ, διὰ τῆς δρόσου ἡ γῆ προφυλάσσεται κατὰ τῆς μεγάλης ψύξεως, διὰ δὲ τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς τὰ φυτὰ δέχονται τὴν θερμότητα ἣν συνεώρευσαν ἐν τοῖς ἀτμοῖς διαρκούσης τῆς ἡμέρας. Εἴτα τὴν ἐπιοῦσαν, ὅταν ὁ ἥλιος ἀναφαίνεται, ἡ πρώτη αὐτοῦ φροντὶς εἶναι νὰ μεταβάλῃ εἰς ἀτμὸν τὴν ἐναποτεθεισάν δρόσον, παρέχων αὐτῇ τὴν ἀπαιτούμενην θερμότητα, ὅπως οὕτω αὕτη δυνήθῃ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς ἐνέργειαν. Τὸ πᾶν φαίνεται ἀκολουθοῦν μυστηριώδεις νόμους προμελετημένης ἀρμονίας.

T. A. A.

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ *

Διαπραγματευόμενος ζήτημα καὶ τοῦ ἔργου μου ξένον καὶ τῶν δυνάμεών μου ἀνώτερον, προσῶ· δὲν ἤξιωσα ὅτι νέου τινὸς ἐπιλαμβάνομαι οὔτε ὅτι θὰ

* Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Συλλόγῳ τῇ 24 Νοεμβρίου 1878.

δυνήθω νὰ συμπληρώσω τὸ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ περὶ τοῦ ἰδιώματος τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης κενόν. Ἐξ ἐνκντίας ἀπλοῦς ὦν θιασώτης τῶν φιλαλβανῶν ἐκ διαφόρων ἀνγνωσμάτων καὶ ἐξ ἰδίας γνώσεως, κάτοχος δ' ὦν ἄλλως τε καὶ τῆς γλώσσης, συνέλεξα ὕλην τὴν ὁποίαν ὑποβάλλων εἰς τὴν κρίσιν τῶν παρ' ἡμῖν καὶ ἀλλαχοῦ σοφῶν καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικῶς ἀσχολουμένων, θὰ θεωρήσω ἐμκυτὸν εὐτυχῇ ἂν δώσω νύξιν πρὸς πλειοτέραν περὶ τὴν γλῶσσαν μελέτην λαοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου στεναὶ μᾶς συνδέουν σχέσεις συγγενείας.

Ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα οὕσα γλῶσσα ἐνὸς τῶν ἀρχαιοτάτων λαῶν τῆς Εὐρώπης, ὡς ἄλλοτε ἀπεδείξαμεν¹, κατοικοῦντος εἰς ἐνδόξους τόπους καὶ ἔχοντος ἐνδοξὸν ἱστορίαν, ἦτο ἀγνωστὸς μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰς τὴν φιλολογίαν. Πρῶτος πρὸ ἐτῶν ὁ ἐνδόξος Leibnitz εἰς τὸ ἐγχειρίδιόν του «Brevis designatio meditationum de originibus gentium» ἐθίξε τὸ ζήτημα αὐτὸ παρakinηθεῖς ἀπὸ ἐσφαλμέναις τινὰς λέξεις, ἀλλὰ περιέπεσεν εἰς ἀπάτας. Μετὰ τοῦτον διεπραγματεύθησαν τὸ ζήτημα μετὰ μεγαλειτέρας τινὸς ἐπιτυχίας ὁ Thunman ἐν τῇ πραγματείᾳ του ἐκδοθείσῃ ἐν Λειψίᾳ τῷ 1774 *Ερευναι περὶ τῆς ἱστορίας τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν*. Ὁ Maltebrun ἐν τῷ «Annales des Voyages» ἐκδοθέντι εἰς Παρισίους τῷ 1808, ὅστις ὅμως ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐν ἐκτάσει ἐπραγματεύθη καὶ εἰς τὴν Geographie Universelle. Ὁ ἄγγλος Leake ἐν τῷ «Researches in Greece» ἐν Λονδίνῳ τῷ 1814 μετὰ χρόνιαν τινὰ διαμονὴν ἐν Ἑλλάδι, καὶ περισσότερον πάντων ὁ Xylander «Die sprache der Albanesen oder Schkipetaren», ἐν Φραγκφούρτῃ τῷ 1835 ὅστις ἂν καὶ δὲν ἤκουσε ποτὲ τὴν προφορὰν τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης, συνέλεξε λέξεις καὶ φράσεις Ἀλβανικὰς τὰς ὁποίας ὑπέβαλεν εἰς τὴν κρίσιν τῶν γλωσσολόγων. Ἀλλ' ἐκ τούτων οὐδεμίᾳ ἡδύνατο νὰ ἐπέλθῃ ἀκριβοῦς γνώσις τοῦ καθυπερῶντος ἰδιώματος. Ἐπεφυλάσσετο λοιπὸν εἰς τὸν Dr. G. von Hahn πρόξενον τῆς Αὐστρίας ἐν Ἰωννίνοις, ἡ τιμὴ, νὰ ὑψώσῃ παντὸς ἄλλου τὸ ζήτημα αὐτὸ εἰς ἐπιστημονικὸν καὶ μετὰ πολυχρόνιον διαμονὴν εἰς τοὺς τόπους ἐνθα ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα ὁμιλεῖται νὰ συμπληρώσῃ ἔργον τὸ ὁποῖον ἄλλοι καὶ ἰδίως ὁ Xylander ἤρχισαν ὡς δὲ ὁ Fallmerayer λέγει, αὐτὸς ἤξευρε νὰ δώσῃ ζῶν, χροιάν καὶ κίνησιν εἰς ὅ,τι πρὸ αὐτοῦ ἦτο ἀγάλμα ἐκ μαρμάρου ἐστερημένον ἀληθοῦς καὶ ἰδίας προσωπικότητος. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν λοιπὸν τοῦ πονήματός του «Albanesische Studien» ἐν Ἰένῃ κατὰ τὸ 1854, οἱ σοφοὶ τῆς Γερμανίας ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐνασχοληθῶσι περισσότερον περὶ τῶν Ἀλβανῶν καὶ νὰ ὑποβάλλωσι τὴν γλῶσσάν των εἰς τὴν αὐστηράν κρίσιν τῆς ἐπιστήμης. Τὸ ἔργον τοῦ Hahn ἐκίνησεν ἰδίως τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὰς ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ μέρει ἱστορικὰς καὶ φιλολογικὰς ἀποκαλύψεις, αἵτινες ἔφερον εἰς φῶς τὴν κατὰ γωγὴν καὶ τὰ ἔθνη τῶν Ἀλβανῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται μετὰ βεβαιότητος ὅτι οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν περιφύμων Πελασγῶν καὶ κατέχονται ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἰλλυρομακεδόνων καὶ

¹ Ἰδε Παρνασσος τ. Α'.

Ἰππειρωτῶν, ἀπέδειξε δηλαδὴ κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Fallmerayer, τὸν αὐτοχθονισμόν των ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος. Ὁ μέγας ὁμῶς Ἀλβανολόγος δὲν ἀπεκάλυψε ἄγνωστον πρᾶγμα, διότι τοιαύτην γνώμην εἶχε καὶ ὁ Thurnman καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς, ἀλλ' ὕψωσεν αὐτὴν κατὰ τὸ λέγειν πάλιν τοῦ Fallmerayer εἰς μόνιμον καὶ ἀποδεδειγμένον ἱστοριοφιλολογικὸν ἀξίωμα· οὔτε νέον εἶναι τὸ ἀξίωμα του καθ' ὃ ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς εἶναι ὄχι μόνον ἴσος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μὲ τοὺς πρώτους Ἑλληνας καὶ τοὺς Λατίνους, ἀλλὰ καὶ στενωδὸς συνδεδεμένος μετ' αὐτῶν διὰ τῆς συγγενείας τῆς καταγωγῆς, τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἠθῶν, διότι καὶ ὁ Maltebrun καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς ὡς ὁ Crispi ἐν τῇ «*Memoria sulla lingua Albanese*» ἐκδοθείσῃ ἐν Παλέρμῳ τὸ 1836, καὶ ὁ Vincenzo Dorsa εἰς τὸ βιβλίον του περὶ Ἀλβανῶν ἐπιγραφόμενον *Ricerche Pensieri* ἐκδοθὲν εἰς Ναύπολιν τῷ 1847, ἐξέφρασαν τοιαύτην γνώμην. Οὐχὶ πολὺ διάφοροι τούτων εἶναι καὶ αἱ γνώμαι τοῦ Ἀρβαντινοῦ ἐν τῇ χρονολογίᾳ τῆς Ἰπείρου ἐκδοθείσῃ τὸ 1857· τοῦ Ἀλεξίου Πάλλη εἰς τὸ περὶ χρονογραφίας καὶ ἀρχαίας ἱστορίας τῆς Ἰπείρου Ἐργηριδίου του ἐκδοθὲν τῷ 1858· τοῦ Κουπιτῶρη, ἐν ἔργῳ τοῦ τιμὴ ἐκδοθέντι πρὶν ἐκεῖνου τοῦ Hahn, εἰς τὰς ὁποίας μετ' εὐχαριστήσεως δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν τοῦ ἀκαμάτου καὶ σοφοῦ ἱατροῦ τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ Reinhold ἐν ταῖς *Noctes Pelasgicae* ἢ *Πελασγικά* βιβλίῳ ἐκδοθέντι κατὰ τὸ 1855.

Ἐναντίαν γνώμην περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Ἀλβανῶν ἔσχον ὁ Adelung καὶ ὁ Rouquenville· καὶ ὁ μὲν πρῶτος συνέχευε τοὺς Ἀλβανοὺς μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ τοὺς Ἀλάνους, τὴν ἰδέαν του ὁμῶς ταύτην ταχέως ἐγκατέλειψε, ὡς φαίνεται ἐν τῷ Β' μέρει τοῦ Μιθριδάτου του, ἀσπασθεὶς τὴν τῶν ἀνωτέρω· ὁ δὲ Rouquenville χωρὶς νὰ βασίζηται ἐπ' οὐδεμιᾶς ἀσφαλτοῦς πηγῆς ὑποθέτει τοὺς Ἀλβανοὺς καταγομένους παρὰ τῶν Σκυθῶν, ἀναφερομένων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ παρὰ τῶν Ἀλβανῶν τῆς Ἀσίας· τὴν ἰδέαν αὐτοῦ ἠσπάσθη καὶ ὁ ἡμέτερος φίλος καὶ σεβαστὸς καθηγητὴς Νικόλαος Νικολῆς ἐν τῇ διατριβῇ του περὶ αὐτοχθονίας τῶν Ἀλβανῶν ἥτοι Σκηπιτάρ» ἐκδοθείσῃ ἐν Γοττίγγῃ τῷ 1855, παραδεχόμενος ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι βάρβαρος τις λαὸς ἐλθὼν κατὰ τὸν Μεσαίωνα ἐκ τοῦ Καυκάσου καὶ ἐκ τῆς Μεσσιδὸς λίμνης καὶ εἰσβάλων εἰς τὴν Ῥωμῆν αὐτοκρατορίαν, ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἄρδην ἀνστρέψῃ ὑπὸ τοῦ δριμέως κλάμου τοῦ, στρεβλὰς μὲν καὶ παραδόξους ἰδέας ἔχοντος περὶ Ἑλληνισμοῦ, ἄλλως ὁμῶς σοφοῦ καὶ πνευματώδους Fallmerayer. Τὴν αὐτὴν περίπου ἰδέαν ἔσχεν καὶ ὁ Henry Mathieu ἐν τῷ βιβλίῳ του «*La Turquie et ses differents peuples*» ἐκδοθέντι κατὰ τὸ 1857, ὅστις πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Ἰπείρου κατήγοντο ἐκ τοῦ Καυκάσου φέρει τὴν γλῶσσαν τῶν σήμερον Ἀλβανῶν κατὰ πολὺ ὁμοιάζουσαν πρὸς τὴν τῶν ἀρχαίων Περσῶν. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ἄλλων τὴν πλάνην του ταύτην ἀποδεικνύουσιν αὐταὶ αὐτοῦ αἱ λέξεις ὅς συγκρίνει πρὸς

τὴν σανσκριτικὴν αἵτινες ἔχουν κατὰ πολλὰ σχέσιν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν, ὡς π. χ. *ντροῦ* = ξύλον τὸ θεωρεῖ ὁμοίον πρὸς τὸ σανσκριτικὸν *druh* ἔχον τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἀλλὰ διατί ὄχι πρὸς τὸ ἐλληνικόν; *δρῦς*; *μάδ* = μέγας, πρὸς τὸ σανσκριτικὸν *mahad*, ἀλλὰ διατί ὄχι πρὸς τὸ ἀρχαῖον *ματις* τοῦ Ἡσυχίου; τὸ δωρικὸν *μάδδων* τὸ ὁποῖον μᾶλλον πλησιάζει; καὶ ἄλλα.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω γνωμῶν εἶναι καὶ ἄλλοι σπουδαῖοι συγγραφεῖς καὶ γλωσσολόγοι οἵτινες ἔχουσιν ἄλλας γνώμας συμφωνούσας ὅμως κατὰ πολλὴν πρὸς τὴν τοῦ Hahn ὁ Niebuhr π. χ. πιστεύει ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ καὶ ἡ γλῶσσά των εἶναι λείψανα τῶν Ἰλυριομακεδόνων. Ὁ Gioberti ἐν τῷ «*Primate*» ἐκδοθέντι ἐν Βρυξέλλαις βεβαιώνει ὅτι ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα περιέχει ἔχνη τῶν γλωσσῶν αἵτινες ἐλαλοῦντο ἐν Ἑλλάδι πρὸ τοῦ Δευκαλίωνος, δηλ. προτοῦ νὰ σχηματισθῇ ὁ καθ'αυτὸ λεγόμενος Ἑλληνικὸς λαός· ὁ Borp ὅστις ἂν καὶ ἐν πολλοῖς χωρίοις τῆς πραγματείας του δὲν ἀρνεῖται τὴν πολλαπλὴν συγγένειαν μεταξὺ τῶν δύο γλωσσῶν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀλβανικῆς, κατεχόμενος ὅμως ὑπὸ τῆς ιδέας τοῦ ν' ἀννακαλύψῃ καὶ φέρῃ εἰς φῶς τὴν συγγένειαν τῆς Σκιπικῆς καὶ τῆς σανσκριτικῆς γλώσσης ἀνυφέρει ἐνίοτε λέξεις ἀλβανικᾶς ἐχούσας τὴν μεγαλητέραν συγγένειαν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ὡς συγγενευούσαις μετὰ τῆς σανσκριτικῆς π. χ. τὸ ἀλβανικὸν ῥῥμα: *βράς* = φονεύω τὸ παράγει ἐκ τῆς σανσκριτικῆς ῥίζης *μρ*, *μαρ*, ἐνῶ τοῦτο εἶναι συγγενὲς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ῥῥμα: *ῥαίω* ἢ *φράω* = καταστρέφω, φονεύω, ὁ μέλλων *ῥαίσω* ἢ *φράσω*· θέλων πάλιν τὸ σανσκριτικὸν *antara* — *s* = ἄλλος νὰ τὸ πλησιάζῃ πρὸς τὸ ἀλβανικὸν *ματεριτρι* = ἄλλος, λησμονεῖ ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἐλληνικὸν ἄτερος κτλ. Ἐκείνος ὅμως καθ' ἡμᾶς ὅστις ἐπισταμένως κατέγινε εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης ἀκολουθῶν κατὰ πάντα σχεδὸν τὸν Hahn καὶ τούτου τὰς ἀνακαλύψεις κοινὰς κατακτήσας εἶναι ὁ Ἀλβανὸς τὴν καταγωγὴν Δημ. Καμάρας, ὅστις διὰ τοῦ βιβλίου του «*Saggio di Grammatologia comparata sulla lingua Albanese*» ἐκδοθέντος ἐν Λιέβρνῳ τῷ 1864, καὶ τοῦ τούτου παραρτήματος ἐκδοθέντος ἐν Παρίσι τὸ 1866 προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ τὴν μεγίστην συγγένειαν μεταξὺ τῆς Ἀλβανικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης λέγων ὅτι ἡ Ἀλβανικὴ ἀπίθανον εἶναι ὅτι εἶναι διχλεύος τῆς Ἑλληνικῆς παρεφθαρμένη, ἐξ ἐναντίας μεταξὺ τῶν δύο γλωσσῶν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ὑπάρχει τοσαύτη συγγένεια γένους, ὅποια ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἰταλικῶν λαῶν, καὶ ἐπὶ τῇ βράσει αὐτῇ ἐξετάζει τὴν γραμματικὴν τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ τὴν ἐτυμολογίαν αὐτῆς. Ἐσχάτως δὲ ὁ Benfou ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 5/17 Μαΐου ε. ε. ἀνέγνωσε σπουδαιότατον ὑπόμνημα περὶ τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης. Ἐν αὐτῷ ἀποδεικνύει ὅτι ἐν τῷ νῦν σωζομένῳ Ἀλβανικῷ ἰδιώματι ἂν καὶ τὰ μάλιστα μεμιγμένῳ μετὰ στοιχείων ἑλληνικῶν, σλαβικῶν, ἰταλικῶν καὶ τουρκικῶν, δυνατόν εἶναι ν' ἀννακαλύψῃ τις μίτον Πελασγικῆς πηγῆς· ὁ συγγραφεὺς πέποιθεν

ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν καὶ ἀναζητεῖ ἐν ταῖς γεωγραφικοῖς ὀνόμασι τῆς ἐλληνικῆς χερσονήσου ἐν τῇ ἐλληνικῇ μυθολογίᾳ, ἐν τοῖς ἡθεσὶ καὶ ταῖς παραδόσεσι τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Ἡπείρου μαρτυρίας καὶ ἀποδείξεις συμβιβαστέας μετὰ τῆς βάσεως καθ' ἣν πελασγικαὶ φυλαὶ κατέλαβον τὰς χώρας, ὥς βραδύτερον ἐπέδραμον αἱ ἐλληνικαὶ φυλαὶ καὶ ἐπὶ τέλους συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῶν Ἀλβανῶν μετέδωκαν αὐτοῖς τὸν τε πολιτισμὸν καὶ τοὺς θρησκευτικοὺς αὐτῶν μύθους. Πλεῖστα ὀνόματα πεδιδῶν, νήσων, ὀρέων τηρούμενα ἐν τῇ ἐλληνικῇ ἔχουσι τὰ ἀντίστοιχα αὐτῶν ἐν τῇ Ἀλβανικῇ. Ἀχιλλεὺς, Ἀγαμέμνων, Ἑκτωρ εἰσὶ πελασγικαὶ θεότητες προσωποποιηθεῖσαι βραδύτερον εἰς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἡ τῆς Δήμητρος λατρεία τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἔχει ἀπὸ τῶν Πελασγῶν.

Ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα ὅπως καὶ παρὰ διαφόρων συγγραφέων καὶ ἰδίως τοῦ Hahn ἀναφέρεται, διαίρεται εἰς δύο διαλέκτους, τὴν τῶν Τόσκων καὶ τὴν τῶν Γκέκων, ἢ ἄλλως τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὴν δυτικὴν, ὅριον δὲ φυσικὸν αὐτῆς εἶναι ὁ ποταμὸς Σκούρπι ὅστις διαίρει καθ'αυτὸ εἰς τὸ μέσον τὴν παλαιὰν καὶ νέαν Ἡπειρον, ἔχων τὰς πηγὰς τοῦ ἐκ τῶν ὀρέων Κανδουῖων παρὰ τὴν λίμνην τῆς Ἀχρίδος. Εἰς τὴν διάλεκτον τὴν Γκεκικὴν παρεισέφρυσαν πολλαὶ λέξεις τῆς τουρκικῆς γλώσσης, ἀφ' οὗ μάλιστα πολλὰ τῶν ἐκεῖ χωρίων ἠσπάζθησαν ἀπὸ φόβου τὸν Μωαμεθανισμόν, μ' ὅλην δὲ τὴν διάκρισιν τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Hahn, δὲν κατόρθωσε ν' ἀφαιρέσῃ πάσας οὔτε ἀπὸ τοῦ λεξικόν του οὔτε ἀπὸ τῶν ᾄσματος, ὡς π. χ. μπελὰς, σεβτάς, φουκαρὰς, ἄσκι, κουρμπέτ, καοὺρ κτλ. Ἀναφέρομεν δὲ στίχους τινὰς τῆς διαλέκτου ὅπως καταδειχθῇ ἡ ἀλήθεια τῶν λεγομένων μας.

Σ' γκιέανε ντονεέ ζὼν κίε κεντόν
Τὲ γκιθ γιάν ἐ πὸ κγιάνε
Ἰ μινέρι α σ σ ι χ σα φόρτε πο ντούρὸν
Πρέι ντυ λ μ πέριτε πὸ ἐ ντάνε

ὦ τρενταφυλλὶ μ. που μ. πού κι ε
Διούλιε γιέσε οὐ κεπούτε,
ὦ τρενταφυλλὶ τα ζέ
οὐ κεπούτε πα β αν τέ.

Ὀλιγώτερον δὲ φαίνονται παρεισφρήσασαι εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην γραφεῖσαι εἰς τὴν Τόσκιαν διάλεκτον καὶ ἐπιγραφομένην: «Διχὰ ἐρέ ἐ Ζό-τιτ σόνε κέ νὰ σκετοῖ Ἰησοῦ Χριστότ μπέ ντι Γιούχε, ντό μὲ θάνε Γερκίστε ἐ δὲ Σικπιταρίστε». «Ἡ Καινὴ Διαθήκη τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διγλώσσας τουτέστι γραικικὴ καὶ Ἀλβανικὴ. Ἐπιστάσις Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Εὐβοίας.» Ἐλευθέρα ὁμῶς πάσης τοιαύτης ἀναμίξεως εἶναι ἡ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ἰταλικῶν ἀποικίων διάλεκτος, διότι αὗται μετώκησαν πρὶν τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, ἀλλὰ καὶ αὗται μετὰ τινὰ καιρὸν ἔλαβον ἀναμίξεις μὲ τὰς ἐγχωρίους τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ πολλὰί λέξεις τούτων ἐν αὐτῇ ἀπαντῶνται ὥς:

Ἄτιε τὸε γιὲ κουμπίσουρε
Σὶ σένγκε ἐ ξ ο γ ρ α φ ῖ σ ο υ ρ ε
Ροῦσου ποστε τε τε φλάς
Μος νομῖς σέ ντο τε γκάς.

Ἐκαὶ ποῦ εἶσαι ἀκουμισμένη
Σὺν εἰκόν' ζωγραφισμένη.
Κατέβα κάτω νὰ σοῦ λαλήσω
Καὶ μὴ νομίσης πῶς θά σ' ἐγγίσω.

Ἄντρί λὰ κὰ βουκαρία
μὲ βιέν βεβονιάστικέα.

Ἐκεῖθε πᾶν' ἀπ' τὴν κρημνωτὴ
μ' ὄρχεστε ἡ ἀρραβωνιστικὴ.

καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἀλβανῶν (ἀπόσπασμα ᾠσματος τοῦ γήρατος)

Βούρε κούγκουλιν μὲ μπρέσσε
ἐδὲ πράστεν μ' ἀρμακὸ λλε.
Μάρρε κουκούτσιν μὲ ντόρε
ἐ μὲ γιέτσε ντέρε πὲρ ντέρε.
Τοῦε λίπουρε μικούκ ἐ θέρε κτλ.

Θέσας τὴν κολοκύνθα 'ς τὴ ζώνη
καὶ τὸ δισσάκι ὡς τελαμῶνα
μὲ τὴν βιάδον εἰς τὴν χεῖρα
ἀπὸ θύραν εἰς θύραν τρέχω
ἄρτον καὶ οἶνον ζητῶ. κτλ.

Ὅπως ὁμῶς καὶ ἂν ἔχη, ἐν τῇ διαλέκτῳ τούτων φαίνεται διατηρούμενον μέρος τοῦ ἀρχαίου ιδιώματος τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης, τὸ ὅποῖον οὐδ' ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ διατηρεῖται καθ' ὁλοκληρίαν. Εἶναι δὲ ἡ διάλεκτος τῶν Τόσκων ὡς πολὺ καλὰ δύνανται νὰ ἐννοήσωσι οἱ εἰδήμονες τῆς γλώσσης. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι ὅτι οἱ ἐν Ἰταλίᾳ Ἀλβανοὶ μείναντες πιστοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν τῶν θρησκειῶν τὴν ὀρθόδοξον ἣν εἶχον ὅλοι οἱ Ἀλβανοὶ μέχρι τοῦ 1250 ὅτε οἱ Γκέκοι ἀπεχωρίσθησαν διὰ τὸ πρὸς τοὺς Σέρβους μῖσός των ὡς κατακτήσαντας αὐτοὺς, ὀνομάζονται ὡς οἱ Ἑλλάδι Ἀρμπρέσς καὶ ὁμιλοῦν Ἀρμπρερίστς· ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ ἀποικιῶν ὑπάρχουσι διαφοραὶ τινες εἰς τὴν Ἀλβανικὴν διάλεκτον ἀποδιδόμεναι εἰς τοὺς διαφόρους τόπους εἰς οὓς κατόκησαν καὶ εἰς τὰς περιστάσεις εἰς ἃς εὗρέθησαν. Ὁ κ. Βερλοεω ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑπομνήματός του ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν, ἐπεκλήφθη τῆς ἀποδείξεως ὅτι ἡ ἀλβανικὴ γλῶσσα διατελεῖ ἐν ὅλῳς μεταβατικῇ καταστάσει· ὅτι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν ὧν αἱ χῶραι περικλείουσιν αὐτὴν σπουδαίως ἠλαττώθησαν οἱ συνθετικοὶ αὐτῆς τύποι, δὲν ἐξηλείφθησαν ὁμῶς. Ἐκ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν δύο ἀντιθέτων τάσεων τῆς συνθετικῆς καὶ τῆς ἀναλυτικῆς, ὡς καὶ τῆς ἐπαφῆς τοσοῦτων διαλέκτων ἐπὶ τοῦ κατοικοῦμένου ὑπὸ τῶν Σκαπιτάρων ἐδάφους, προήχθη μεγάλη περιπλοκὴ καὶ τις μάλιστα σύγχυσις ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν, σύγχυσις ἣν ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὑπομνήματος προσπαθεῖ νὰ ἐπαναγάγῃ εἰς τάξιν καὶ ἐφ' ἧς ἐπιχέει ἱκανὸν φῶς· στερούμεθα ὁμῶς μέχρις ὥρας τοῦ ὑπομνήματος αὐτοῦ ὡς μὴ δημοσιευθέντος. διὰ οὐδεμίαν κρίσιν δυνάμεθα νὰ ἐπιζέρωμεν.

Ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα τείνει φυσικῶς νὰ ᾔῃαι βραχεῖα καὶ ἀποκεκομμένη, συγκρινομένη δὲ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν παρουσιάζει τὸ ἴδιον τῆς Ἰταλικῆς πρὸς τὴν Λατινικὴν, αἰτία τούτου ἐκτὸς τῶν ἄλλων δὲν φαίνεται μοι ἀπίθανος ἡ ἐπιρροὴ τοῦ κλίματος. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ πολλαὶ λέξεις Ἀλβανικαὶ δὲν φαίνονται ἔχουσαι σχέσιν πρὸς Ἑλληνικὰς τῆς αὐτῆς ἐννοίας δὲν πρέπει αἱ λέξεις αὗται νὰ θεωρηθῶν ξέναι τῆς Ἑλληνικῆς, διότι δύνανται νὰ ᾔῃαι ἀρχαιοτάται καὶ νὰ διέφυγον τῆς μνήμης τοῦ Ἑσυχίου καὶ τῶν ἄλλων οἵτι-

νες ἔγραψαν περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης γλώσσης τῶν Ἑλλήνων· ἐπειδὴ δ' ἄξιον σημειώσεως ὅτι πολλαὶ ἀλβανικαὶ λέξεις πρὸς τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν συγγενέουσιν, ἐκ τούτου φαίνεται ἀριδῆλως ὅτι ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα περιέχει πολλὰ τῶν ἀρχαιοτέρων στοιχείων τῆς Ἑλληνικῆς τῶν ὁποίων ἀγνοοῦμεν καὶ τὴν προφορὰν, ἀλλάξασαν βεβαίως κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους· πολλαὶ δὲ εἶναι αἱ ἀποδείξεις τῶν ἀρχαίων συγγραφέων παρὰ τῶν ὁποίων βεβαιούμεθα ὅτι ἡ ἀρχαία γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων κατήντησε δυσνόητος εἰς τοὺς ἰδίους γενομένους σοφωτέρους. Οὕτω π. χ. ὁ Πλάτων εἰς τὸν Κρατύλον, βεβαιώνει ὅτι ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἐθεωρεῖτο εἰς τοὺς χρόνους τοῦ ὡς βάρβαρος. Ἰδιαιτέρως δὲ μνείας εἶναι χωρίον τι τοῦ Θουκυδίδου II. 68 ὅπου ἀναφέρειν περὶ τῶν Ἀργείων τῆς Ἀμφιλοχίας ὅτι ἀργὰ αὐτὴν νῦν γλῶσσαν ἐξελληνίσθησαν· ὑποδεικνύει ὅτι εἰς τὴν Ἡπειρον διετηρεῖτο ἡ ἀρχαιοτάτη γλῶσσα, ἥτις δὲν εἶναι ποσῶς ἀπίθανον νὰ ᾔνοι αὐτὴ ἥτις καὶ σήμερον λαλεῖται.

Ὡς πρὸς τὴν γραφὴν τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης παραδεχόμεθα αὐτὴν ὅπως τὴν εἰσήγαγε ὁ Hahn καὶ τὴν ἐτροποποίησε μετὰ ταῦτα ὁ Camarda, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ἀφοῦ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα πλουσιωτάτη οὖσα ἔχει ψηφία διὰ τὴν προφορὰν ὅλων τῶν λέξεων δὲν βλέπω τὴν ἀνάγκην παραδοχῆς καὶ Λατινικῶν· τὸ δ π. χ. τὸ λατινικὸν δύναται νὰ γραφῇ διὰ τοῦ μπ, καὶ τὸ α διὰ τοῦ ντ, τὸ j διὰ τοῦ γι· διὰ τὰς ἀσυνήθεις δ' ἐν τῇ Ἑλληνικῇ φωνᾷ, παραδεχόμεθα τὴν προσθήκην τοῦ αὐτοῦ ἢ ἄλλου ψηφίου, ὡς π. χ. τὰ δύο σς κτλ. πρὸς ἐνδειξιν δὲ τῆς βραχυφωνίας τοῦ ε καὶ τοῦ υ μεταχειριζόμεθα κάτωθεν τὴν γραμμὴν. Ὡς πρὸς τὰς διφθόγγους ὁμῶς τῆς Ἀλβανικῆς, σημειώσεως ἄξιον εἶναι ὅτι αὗται ἐκτὸς μιᾶς τῆς ου προφέρονται διακλυμέναι καὶ ὅχι ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ π. χ. βάζις, μάιμε, ντρέιτ σςπέιτ, κτλ.

Πολλὰ εἶναι τὰ φωνολογικὰ φαινόμενα τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης, συγκρινομένης πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἰδίως, καὶ τούτων τὴν ἀπόδειξιν μετ' ἐπιτυχίας ἀπεπειράθη ὁ κ. Camarda, ἀποδεικνύεται δὲ καθαρῶτατα ὅτι ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα γραφομένη ἔχει ὅλους τοὺς φθόγγους τῆς Ἑλληνικῆς ὅπως καὶ νῦν αὕτη προφέρεται· τὰ κυριώτερα φωνήεντα εἶναι τὸ α, ι, υ· τὸ ε εἶναι τροποποιήσεις τοῦ α ἢ παράγεται ἀπὸ τὸ αὶ ὡς τὸ ο ἀπὸ τὸ αυ· τὸ α εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν φωνῆεν ἐπιδεχόμενον ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαφόρους τροποποιήσεις, ἐπικρατεῖ δὲ εἰς τὴν Δωρικὴν διάλεκτον ὡς τὸ ε εἰς τὴν Αἰολικὴν. Ὁ Hahn λοιπὸν καθὼς καὶ ὁ Borp συγκρίνοντες τὰς δύο ἀλβανικὰς διαλέκτους καὶ εὐρίσκοντες ὅτι εἰς τὴν τῶν Γκέκων ἐπικρατεῖ τὸ α, ἐκεῖ ὅπου οἱ Τόσκοι μεταχειρίζονται τὸ ε ἐνίοτε καὶ τὸ ο, ἀποφαίνονται μετὰ τινος ἄλλας παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τῶν Γκέκων καὶ τῆς διαλέκτου τῶν, ὅτι ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουν ἔχνη δωρισμοῦ ἐν τῷ ὁποίῳ διαφέρουσι οἱ Τόσκοι, οἵτινες ὡς πρὸς τὰ ἥθη καὶ τὴν γλῶσσαν κλίνουν μᾶλλον πρὸς τὸν Αἰολισμόν. Οὐσιώδης δὲ παρατήρησις εἶναι ὅτι ἐν τῇ Ἀλβανικῇ ἐνίοτε διατηρεῖται τὸ α

ἀρχαίων ἐκεῖ ὅπου τοῦτο ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὡς π. χ. *μας, μασ-ε, μάτ ε* (μέτρῳ) *μάτ-α* (μέτρον) ἐκ τοῦ ἀρχαίου *μάτιον* τοῦ Ἡσυχίου. Περὶ τῶν διαφορῶν ἀλλοιώσεων τοῦ α εἰς ε καὶ πάλιν τοῦ α εἰς ε καὶ ε, τοῦ α εἰς αἴ, τοῦ α εἰς ο ἢ ω, τοῦ α εἰς υ ἢ ου, τοῦ ε εἰς ε καὶ τοῦ ο εἰς ε, παρὰ πέμπω τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ λεπτολογήσωσι εἰς τοὺς ἐν ἐκτάσει περὶ τούτων διαπραγματευθέντας, ἀναφέρω μόνον παραδείγματά τινα πρὸς ἀπόδειξιν· *ναμ* (κατάρχ) εἰς τὴν Γκεκικὴν καὶ *νέμε* εἰς τὴν Τοσκικὴν, πρὸς τὸ ἐλληνικὸν *νέμεσις*· *θίθ ε* (βυζαίνω) ἐκ τοῦ (θάομαι, τίθῃ, τίθεν) *θίθα* καὶ *σίσα* ὁ *μα-στός*· *φλάς* (ὀμιλῶ) ἐκ τοῦ φλάζω, φράζω, *φλίτ* καὶ *φλέτ* (ὀμιλεῖ)· *βάιτα* (ὕπῃγε), *βάτε* (ὕπῃγε) καὶ *βέτε* (πηγαίνω) ἐκ τοῦ βατέω· *μάρρε* (τρελλός) ἐκ τοῦ μωρός· *ἄνερ, ἄντρε* (ὄνειρον) ἐκ τοῦ ὄνερ· *βρέπ* καὶ *βράπ* (ταχύς), ἐκ τοῦ ῥέπω, ῥοπή· *μόλε* καὶ *μόβε* ἐκ τοῦ μάλον ἢ μῆλον· *γγρούα* (γυνή) ἐκ τοῦ γραῦς, γρuiός· *οὔρόγε* (εὐχομαι) ἐκ τοῦ ἄράομαι· *γκροῦνε* (γόνυ) ἐκ τοῦ γόνυ· τὸ α ἀπαντᾷται εὐκολώτερον εἰς τὴν Ἀλβανικὴν ἀντὶ τοῦ υ ὡς *νάτε* ἐκ τοῦ νύξ, *νατί* (τόρα) ἐκ τοῦ νυνί, *γγάς* ἢ *ἐγγάσε* ἐκ τοῦ ἐγγύς ἐγγίζω· ὅπως δὲ καὶ εἰς τὴν ἐλληνικὴν τὸ ε μεταβάλλεται εἰς χρόνους τινὰς ῥημάτων εἰς ο ὡς *σγγλιέδ* (ἐκλέγω) παρωχ. *σγγλιόδα* (ἐκλεξα)· *βγέδ* (κλέπτω), *βόδα* (ἐκλεψα)· *τιέρ* (γνέθω) ἐκ τοῦ τείρω παρωχ. *τόρα* (ἐγενεσα)· τοῦ ε εἰς ε παραδείγματα εἰς τὴν Ἀλβανικὴν εἶναι πολλὰ, πρὸς (κόπτω) ἐκ τοῦ πρίω, *τρέβε* (ὁδός) ἐκ τοῦ τρέβος· *λέδι* (τοῦχος) ἐκ τοῦ λίθος.

Ἡ Ἀλβανικὴ γλῶσσα ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν προσώπων τῶν ῥημάτων καὶ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τοῦ σχηματισμοῦ των ἰδίως μετὰ βοήθητικῶν, εἶναι κατὰ πάντα ὅμοια μὲ τὴν μεταγενεστέραν ἐλληνικὴν. Τρία μόνον ῥήματα διετήρησαν τὴν ἀρχαίαν κατάληξιν *μι*, τὸ *γιάμε* (εἶμαι) ἐκ τοῦ εἶμι καὶ ὁριστικῶς *έμμι*· τὸ *θόμε* (λέγω) ἐκ τοῦ φημι, *φαμί*· καὶ τὸ *κάμε* (ἔχω) ἐκ τοῦ ἀρχαίου *σχῆμι*, *σχῆμι* τοῦ *σχέω* = ἔχω· τὰ λοιπὰ ὅλα ἢ ἔχασαν καθ' ὅλοκληρίαν τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ τὸ παρήλλαξαν οὐσιωδῶς· περὶ πάντων τούτων, οἱ βουλόμενοι δύνανται νὰ ἴδωσιν εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Hahn ἢ καὶ εἰς τὴν Γραμματολογίαν τοῦ Camarda.

Ἐν τούτοις ἐν συνόψει καὶ γενικῶς δυνάμεθα ὡς ἐξῆς νὰ ὀρίσωμεν τὰς κυριωτέρας καὶ χαρακτηριστικωτέρας γραμματικὰς ὁμοιότητας τῆς Ἀλβανικῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν.

Ὁ σχηματισμὸς τῶν λέξεων εἰς τὴν Ἀλβανικὴν εἶναι κατὰ πάντα ὅμοιος μὲ τὴν Ἑλληνικὴν, διότι καὶ εἰς τὰς δύο γλώσσας ἀπαντᾷται ἡ αὐτὴ κατάληξις καὶ εἰς τὰ ὀνόματα καὶ εἰς τὰ ῥήματα, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἑκλιτα.

Ἡ κλίσις τῶν ὀνομάτων τῶν Ἀλβανικῶν κατὰ πολλὰ ὁμοιάζει πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, ἐνίοτε δὲ διατηρεῖ τὸν ἀρχαιότατον τῆς τύπος ὡς ἐν τῇ γεν. καὶ δοτ. τοῦ πληθυντικοῦ *βε* = *φι* π. χ. *κερεβετ* (κυνῶν) = *κύνεςφι*, *κύνοφιν*, *σῶλκ-ι-βετ* (λύκων) *λύκοφιν*, κτλ. Ἡ κλίσις δὲ τῶν ὀνηλυκῶν ἰδίως δύναται

τις νὰ εἶπη εἶναι ἡ αὐτή· ὡς κερθία (ὀμφαλός) ἐκ τοῦ καρδία, γεν. κερθίς-ος (καρδίας) δοτ. κερθί-ς καὶ αἰτ. κερθῖν (καρδίαν).

Τὰ ἄρθρα κατ' οὐσίαν εἶναι τὰ αὐτὰ ὡς ὁ καὶ ἡ ἁλβανιστὶ ἰ καὶ ἐ τοῦ καὶ τῆς τε καὶ σέ, τὸν καὶ τὴν τε καὶ τέ, τῷ καὶ τῇ σε καὶ σε.

Αἱ ἀντωνυμίαι, ὧν καὶ διάφοροι, φέρουσι ἐν αὐταῖς στοιχεῖα ῥιζικὰ ὅμοια, καὶ πολλὰς ἀναλογίας σχηματισμοῦ καὶ συνθέσεως.

Τὰ ῥήματα ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν χρόνων, τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν κλίσιν αὐτῶν, ἰδίως δὲ τῶν συνθέτων μετὰ τῶν βοηθητικῶν ἀκολουθοῦν καθ' ὅλα τὸν τύπον τῆς Ἑλληνικῆς. Ὡς δ' ἐνίοτε εἰς ἑλλειπῇ τινι ῥήματι εἰς ὅσα τὸ ἁλβανικὸν ῥήμα ἀπομακρύνεται τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πλησιάζει πρὸς τὴν μεταγενεστέρην. Ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων ἰδιαίτερος ἄλλοτε ἐν ἐκτάσει.

Πρῶτος γράψας εἰς τὴν Ἀλβανικὴν γλῶτταν εἶναι Θεόδωρος τις διδάσκαλος καὶ ἱεροκέρυξ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀλμπασάν (Ἀλβανουπόλεως), τοῦ ὁποίου ὅμως κατὰ δυστυχίαν τὰ ἔργα ἐχάθησαν καὶ δὲν σώζονται εἰμὴ ἡ μετάφρασις τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, ἐπιδιορθωθείσα μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Εὐβοίας, ἡ μετάφρασις τῶν Εὐαγγελίων, τῶν Ἐπιστολῶν καὶ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως. Ὁ ἱερεὺς αὗτος Θεόδωρος, ἀποθανὼν κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, κατεγίνετο, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Παῖν, εἰς τὸν σχηματισμὸν κοινῆς ἡπειρωτικῆς γλώττης, ἦτο δὲ κέτοχος τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων γλωσσῶν καὶ παιδείας οὐκ ὀλίγης τὴν ὁποίαν ἤρυσσεν ἐν τῇ περιφέρειᾳ τότε σχολῇ τῆς Μοσχοπόλεως τῆς Ἀλβανίας. Ἡ πόλις αὕτη καταντήσασα ἤδη εἰς ἄθλιον χωρίον εἶναι πρὸς Ἀνατολὰς καὶ ἀπέχει δέκα ὥρας τοῦ Βερατίου εἰς τὰς μεσημβρινὰς ὥπρειας τοῦ Πίνδου παρὰ τὴν Κοριτζάν· κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἦνθι κατὰ τὸν πληθυσμὸν, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦτο βλαχοῦ ἡπειρωτικός· ἡ σχολὴ τῆς ἥτις εἶχε καὶ τυπογραφεῖον, συνέστη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅποτε πολλοὶ τῶν σοφῶν Ἑλλήνων κατέρυγον ἐκεῖ. Ἡ ὀθωμανικὴ τυραννία διὰ τῆς καταπιέσεως κατήντησεν εἰς ἄθλιον τὸν τόσον ἀνθρώρην τοῦτον τόπον, ὡς καὶ τόσους ἄλλους ὅπου αὕτη ἐπεκράτησε καὶ ἐπικρατεῖ, καὶ ἐπέφερε τὴν καταστροφὴν τῆς Σχολῆς.

Ἡ μέθοδος καὶ τὸ σύστημα τῆς γραφῆς διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου εἰς ἣν εἶναι γραμμὴν, ἡ Π. καὶ Ν. Διαθήκη εἶναι αὐτὴ ἐκείνη ἣν θεωρεῖ καὶ ὁ Παῖν ὡς τὴν καταλληλοτέραν πρὸς γραφὴν τῆς Ἀλβανικῆς γλώττης, τὸν διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ ἤχου εἰς τὰς δύο γλώσσας καὶ τὴν συγγένειαν αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ σχήματα καὶ τὰς λέξεις, ὅσον καὶ διὰ τὴν χώραν εἰς ἣν κατοικοῦν ἥτις εἶναι μέρος τῆς Ἑλλάδος. Ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν ὅμως εὕρισκε τινὰ ἀπαράδεκτα, διὸ ἐφεῦρε σύστημα κανονικώτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον τὸ ὁποῖον παρεδέχθησαν πάντες οἱ φιλόλογοι μέχρι σήμερον καὶ

αὐτός ὁ Camarda ὅστις ἔκαμε τροποποιήσεις τινὰς ἐπὶ τὸ πλησιέστερον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν.

Ὡς πᾶσαι αἱ γλώσσαι αἱ πρὸς τὴν πρόδον τείνουσαι προστρέχουσιν εἰς τὴν βοήθειαν τελειότερων γλωσσῶν, οὕτω καὶ ἡ Ἀλβανικὴ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἔχουσα μεγαλητέραν συγγένειαν πρὸς τὴν πρόδον προστρέχει καὶ λέξεις αὐτῆς ἐχούσας μάλιστα τὴν αὐτὴν ῥίζαν τὰς καθιστᾷ ἰδικὰς τῆς ὡς π. χ. τυπὼν αἰλβανιστί τυπώσε, σπουδάζω σπουδάσε ἐκ τούτου καὶ τὸ σκεπτεῖς (γρήγορα) κτλ· τόσον δὲ ἦτο ἐντετυπωμένη αὕτη ἡ ἰδέα εἰς τὴν ἀρχαιότητα, ὥστε καὶ περὶ τῶν προγόνων τῶν Ἀλβανῶν, τῶν ἀρχαίων Ἡπειρωτῶν, διηγεῖται ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Πύρρου ὅτι ὅταν ὁ εὐεργετικὸς βασιλεὺς τῶν Μολοσσῶν Ταρίπας ᾔθελήσει νὰ ἐκπολιτίσῃ τοὺς λαοὺς ἐκείνους, διὰ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων τοὺς ἐκόσμησε, καὶ δι' αὐτῶν ἐδοξάσθη ὁ Πύρρος ὅχι ὀλιγώτερον τῶν ἑπλῶν. » Καὶ ὅμως οὐχὶ ὀλίγας λέξεις λατινικὰς βλέπομεν εἰσαχθείσας εἰς τὴν Ἀλβανικὴν ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Γκέγκοις ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας παρ' αὐτοῖς καὶ πρὸς σκοπὸν ἰδιοτελεῖ παρ' ἀποστόλων Λατίνων, ταύτας ὅμως, καθαριζομένης τῆς γλώσσης, ἐξοθελίζει τῶν φιλαλβανῶν ἡ λογικὴ, παραδεχομένη τὰς ἀντιστοιχίους καὶ ὁμοφώνους ἑλληνικὰς ὡς π. χ. αἰλβανικώτεραι εἶναι αἱ λέξεις τῆς τοσκικῆς διαλέκτου λυπήσε, λυπησία, θαμάσμε, θαμάσε καὶ θάγμα, ἐκ τῶν ἑλληνικῶν λυπήσω, λύπησις ἱα, θαυμασμὸς θαυμάσω, θαῦμα, ἢ τὸ miscirier, misciriershme, mtrécoli, mtréculiushme καὶ ἄλλων τῆς σκοδρικῆς καὶ γκεγκικῆς διαλέκτου, ἐκ τῶν λατινικῶν misericordia, misericors, miraculum. Ἡ φρόνησις λοιπὸν καὶ τὸ συμφέρον τῶν Ἀλβανῶν ἀπαιτεῖ νὰ μιμηθῶσι τοὺς Ῥουμούνους, οἵτινες καυχώμενοι ὅτι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ῥωμαίων ὡς ἐκ τοῦ ἰδιώματος τῆς γλώσσης φωνὴν τινὰ αὐτῆς σωζομένην παρὰ τῷ λαῷ πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν τὴν συγκρίνουσι διὰ ν' ἀναπτύξουν τὴν ἀναγεννωμένην Ῥουμουλικὴν φιλολογίαν των, ἐμμένοντες δὲ καὶ σεβόμενοι τὰ πάτρια νὰ περιφρονήσουν τὰς ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς θρησκείας καταχθονίους προπαγάνδας τῶν ἱεροποστόλων καθολικῶν τῶν ὁποίων ἡ φανατικότης βοηθουμένη καὶ ἀπὸ τὰς συμφέροντα τῶν οἰκείων Κυβερνήσεων τείνει νὰ καταπνίξῃ τὸ ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ ἑλληνικὸν φρόνημα, ἀποστεροῦν τοὺς Ἀλβανοὺς τῆς ἰδίας γλώσσης των ἥτις κατὰ τὸν Maltebrun εἶναι ἡμιελληνικὴ, κατὰ δὲ τὸν Schleicher δευτερος κλάδος τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς γλώσσης των, λέγω, διὰ τῆς ὁποίας συνδέονται μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μεθ' οὗ ἀνέκαθεν καὶ πολλάκις συνεταύτισαν τὴν τύχην των πολεμήσαντες ὑπὲρ κοινῆς καὶ ἀδελφικῆς ἀνεξαρτησίας.

Πολλὰ χαρακτηριστικὰ τόσον τῆς γλώσσης ὅσον τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἰδιαιτέρων παραδόσεων τῶν Ἡπειρωτῶν δύνανται ν' ἀναφερθοῦν, ὡς κατὰ πάντα σύμφωνα μὲ τὰ τῶν παλαιῶν καὶ νέων Ἑλλήνων· καὶ ἡ κατασκευὴ λέξεων ἐξ αὐτοῦ τοῦ ποιοῦ τῆς ἰδέας ἐν τῇ Ἀλβανικῇ γλώσσῃ ἀπαντᾷται ὡς π. χ.

σι (βροχή) ἐκ τοῦ ἤχου τοῦ παρκαγομένου ἐκ τῆς βροχῆς, μπιέ (κτυπῶ) ἐκ τοῦ κρότου τοῦ κτύπου κτλ.

Ἐν τῇ ποιήσει τῇ Ἀλβανικῇ, φανερούμενη διὰ τῶν διαφορῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄσμάτων, ἀναφαίνεται ἡ δύναμις τῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς φαντασίας τοῦ λαοῦ ἐκείνου, εἰς τοσοῦτον δὲ βαθμὸν ὁμοιότητος φθάνει πρὸς τὰ τῆς νεοελληνικῆς καὶ ὡς πρὸς τὰς ιδέας καὶ ὡς πρὸς τὸ ὅλον τοῦ χαρακτήρος, ὥστε δικαίως δύναται τις νὰ τὰ ὀνομάσῃ καρποὺς τῆς αὐτῆς ρίζης· ὁ δὲ περίφημος ποιητὴς τῆς Γερμανίας O. L. B. Wollfs εὗρεν αὐτὰ τόσον ὠραῖα, ὥστε ἀνέλαβε τὴν εἰς μέτρον μετάφρασίν των εἰς τὸ Γερμανικόν, ἀλλ' ἀποθανὼν ἐγκατέλιπε τὸ ἔργον του ἀτελές. Ἐν αὐτοῖς αἱ παιδικαὶ, τὰ ὄρη, τὰ δένδρα, τὰ ὕδατα κατοικοῦνται ἀπὸ πνεύματα διάφορα π. χ. *Noῦσε Μά.λιτε*, αἵτινες εἶναι αἱ Μελῖαι τῶν ἀρχαίων ἢ αἱ Νεραΐδες τῶν μεταγενεστέρων, κτλ. τὰ πτηνὰ ὀμιλοῦν καὶ κλαίουں, οἱ ἵπποι (ὡς ἂν ἦσαν ἐκ τῆς ἀθανάτου γενεᾶς τοῦ Ὀμήρου) ἐρωτοῦν περὶ τοῦ κυρίου των καὶ πηγαίνουσι πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ καὶ διαμαρτύρονται ὅτι ἔπραξαν τὸ καθήκον των. Τὰ ἔθνη καὶ τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα ἀναφαίνονται ἐπίσης ἐν τοῖς ᾄσμασι τῶν Ἀλβανῶν, ἐκτὸς ἐκείνων τὰ ὅποια ἀνήκουں εἰς τὴν Μουσουλμανικὴν θρησκείαν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκείνοις φαίνονται σημεῖα συγγενικὰ διάφορα τῶν τῶν Ὀσμανλίδων, διότι ὁ Ἀλβανὸς ἂν καὶ Μουσουλμάνος τὴν θρησκείαν διέτηρσεν ὅχι μόνον τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἐθνικὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ μέγα μέρος τὰ ἔθνη καὶ ἐνίοτε καὶ τὰ ὀνόματα τῶν προγόνων του. Ὁ ἐνδοξότερος ποιητὴς ἐκ τῶν Γκέκων εἶναι ὁ Νασίρ μπεης Μουσουλμάνος τὸ θρήσκευμα, τοῦ ὁποίου τὰ ᾄσματα εἶναι τὰ δημοτικώτερα, ἐὰν δὲ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Hahn ἐκκαθαρισθῶσιν ταῦτα ἀπὸ φωνᾶς ξένης ὡς ἀραβικᾶς, τουρκικᾶς καὶ περσικᾶς, ἡδύνατο ν' ἀποβῇ ὁ Ἀνακρέων τῆς Ἀλβανίας.

Τὰ ᾄσματα, τὰ παρὰ τοῦ κ. Reinhold συναθροισθέντα, ὅπως δημῶδη, εἶναι ναυτικὰ καὶ ἐμπορικὰ συνήθη παρὰ τῇ ἐλληνικῇ ναυτιλίᾳ, τῆς ὁποίας τὸ μεγαλύτερον καὶ ἰσχυρότερον μέρος εἶναι ἀλβανικῆς καταγωγῆς· εἶναι δὲ πλήρη χάριτος καὶ ζωηρότητος καὶ καθαρωτάτης γλώσσης ἀνευ Τουρκισμῶν, ἐκτὸς ἐλληνικῶν τινῶν λέξεων παρεμφρησασῶν καὶ συντακτικῶν ὡς ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῆς γλώσσης. Ἀλλ' αἱ ποιήσεις αἱ συλλεγεῖσθαι παρὰ τοῦ κ. Camarda ἐκ τῶν Ἀλβανικῶν ἀποικιῶν τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας εἶναι αἱ ὠραιότεραι μὲ καθαρωτέραν γλῶσσαν, ἂν καὶ οὐχὶ ἀμιγεῖς ἰταλικῶν λέξεων· τούτων καθὼς καὶ τῶν προηγουμένων, παραθέτομέν τινα ὅπως γνωσθῇ ἡ ἀκρίβεια τῶν λεγομένων μας :

Ἦς νίη μέμε σσουμ' ἐ μέρε
Νέντε μπίλιε κίς ἀγίὸ μέμμε
Νέντε μπίλιε τὲ χαϊδιᾶρ
Σὰ ἴγγὰ νιέρι ἰς μπουλιᾶρ
Κίς ἐ δὲ νιὲ μπίλιε κοπίλε

Μήτηρ τις πολὺ καλὴ
ἐννέα υἱοὺς εἶχεν αὐτὴ
ἐννέα υἱοὺς χαριτωμένους
ὥστε ἕκαστος ἦν πατρίκιος.
Εἶχε καὶ μίαν κορασίδα

μπούκουρα δα σὶ τρανταφύλε
Τσὲ τὲ φρίτουρ' ἐ κίσε γκίνε
ἐ γία θόγινε Γανεντίνε . . . κτλ.

καὶ ἕτερον ἀνέκδοτον :

Ρύμπες μερούαμε
Τε ντίελετ μπρεμίες
Μπλιδ λούλε βάσειζα
Μπλιδ ντὲ σέσεσεῖ Κορώνιτ
Μονοσάκετ ἐ ρέα,
Μπλιδ λούλε ἐ κεντὸν
Σὶ βένε ἐ φάλλετ σάι
Κούρ νί ο τ τ α ἐ ἔρδ γκράχε
Ντὲ οὐ κα κένι Μουσκουμσουντ
ἐδ ἐζοὺ πέρ κ ο σ σ ε τ ο ὕ θ ι .
ἐ μ' ἐκίεθι ντὲ νιὲ ζότ
Σὰ ἰ μπούκουρ ἄκιε μίζουρ
Πρὰ, μπρέμανετ με χένε
Νιὲ ζογκ κραχε-ζέζ
Μόνον συλέι ρ ό τ ο υ λ α
Σεατόρε ἄττιτ νρίμιτ
ἐγιοῦλνεγιτ' ἐ κλιάγιε
Σα ἰ πουργικέγιν ζόττι ἰ σμπέτ.
— «Κὺ γκυρίζ μ' γὰ τι, βάσειζε
«Κὺ ζόμιρένε μ' ἐμπλόδε λόττι»
— «Γιάμ γκέρζε σεοῦι τε λάρτε
«Γκὰ ζόττρατ ε Μιρυτίτιθετ,
«Τιμ θλὰ ντέρ κάτρε βγιέτ
«Μουάρτινε ντὲ βράννε κουσσάρ».
— «Παπό ἰ σά ε μάδε νέμε!
Ὁλόμπια τί μόντρα γίμε
Βέτ Βλαστάρι γίτε βλάα.

καὶ ἕτερον ἀνέκδοτον τῶν νήσων :

Μορὶ βάσειζε ἐρὲ
Τσεὲ προδάρ κα Ζογιορέ
μὲ τσεμπέρ πασμαντερή
μὲ ἀνάστημα σὶ κερί.
Μᾶτε προσωπή σὶ μόδε
μᾶτε βάδισμα σὶ ντόμνε
μᾶτε γκόλιζ σὶ κερίριζ
νὲ τσὰ σίσεζ' σὶ τσὰ ἴλιζ κτλ.

Καὶ δίστιχά τινε ωραιότατα.

Μορὶ μπίλιε ντ' ἀργαλι
νέκε σεῆχ τσεὲ σεόγιε πρὰ τί.

Γκέλι σὰ κεντὸν
τε μπούκουρά τε σγκιόν.

βραπετόθα, βραπετόθα
ἄτο βασσαζέ τε σεκούθα.

εὐμορφην πολὺ ὡς ῥόδον,
μ' εὐσαρκον καὶ ὠραῖον στῆθος
καὶ τὴν ἴλεγαν Γανεντίνε . . . κτλ.

Εἰς τὸ σκατεινὸν φῶς
ἐσπερινοῦ ἡλίου
συνέλεγεν ἄνθη ἡ κόρη
συνέλεγεν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Κορώνης
τὰ νέα μανουσάκια.
Συνέλεγε ἄνθη καὶ ἐτραγώδει
τὰς περιπετείας τῆς τύχης της·
ὅτε ἀΐφνης παρουσιάζεται πρὸς αὐτὴν
ὁ ἐξέυρω πόθεν, ὁ σκύλος Μουσουλμάνος
καὶ τὴν πιάνει ἀπὸ τὴν κόμην
καὶ τὴν φέρει πρὸς ἕνα κύριον
ὅσον ὠραῖον, τόσον ὑπερήφανον.
Ἐπειτα τὸ ἐσπέρας μετὰ τὴν σελήνην
ἐν πτηνὸν ῥαχομέλανον
ἐπέτα διαρκῶς πέριξ
τῆς σκηνῆς τοῦ παλληκαρίου ἐκείνου.
Ἀναστέναζε καὶ ἐκλαιε
ὥστε ἐστράφη πρὸς αὐτὴν ὁ ὠχρὸς κύριος.
— «Πόας γενεὰς εἶσαι Σὺ κόρη
«ποῦ τὴν καρδίαν μου ἐγέμισας δάκρυα;
— Εἶμαι ἀπὸ γενεὰν πολὺ ὑψηλὴν
«ἀπὸ τοὺς πρίγγιπας Μιρδίτας»
«τὸν ἀδελφόν μου πρὸ τεσσάρων ἐτῶν
«ἤρπαξαν καὶ ἐφόνευσαν οἱ πειραταί».
— Φεῦ! πόσον μέγα κακόν!
Ὁλουμπία, εἶσαι ἡ ἀδελφή μου
ἐγὼ εἶμ' ὁ Βλαστάρης ὁ ἀδελφός σου».

Νέα κόρη μου ὠραία
ποῦ ἔρχεσαι ἀπὸ τὴν Ζαγιορέα
μὲ σεμπέρι μὲ συρίτι
καὶ ἀνάστημα ὡς κηρί
μὲ πρόσωπον ὡς μῆλον
καὶ μὲ βάδισμα κυρίας
μὲ στομάκι ὡς θρουμπίλι
καὶ μαστοὺς ὡς ἀν τ' ἀστροῦλι κτλ.

Κόρη μου στὸν ἀργαλιὸ
διὰ σένα ἐγὼ περνῶ.

Ὅταν ὁ πετεινὸς λαλῇ
τῆς εὐμορφαις πάντα ἐξυπνῇ.

Ἐτραῖα ἔτραῖα
τὰ κορίτζια ἐκείνα ἴπρασα.

Τοιαύτης λοιπὸν καὶ τηλικαύτης οὔσης τῆς σχέσεως τῶν Ἀλβανῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἠναγκάσθη καὶ ὁ Kylander νὰ παραδεχθῇ τοὺς ἐλληνικοὺς χαρακτηῖρας, δὲν εἶναι χρέος ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων εὐτυχησάντων ν' ἀναπνεύσωμεν τὴν αὔραν τῆς ἐλευθερίας, τῇ μεγίστῃ μάλιστα συνδρομῇ τῶν Ἀλβανῶν, τὸν ἐκπολιτισμὸν τούτων νὰ ζητήσωμεν καὶ δι' ὧν τῶν μέσων νὰ προλάβωμεν κατ'ἐστῆσιν ὁσημέραι χειροταρεύουσιν καὶ τείνουσιν εἰς τὸν ἀποχωρισμὸν παρ' ἡμῶν τῆς Ἀλβανίας μετὰ τῆς ὁποίας ἀδελφικαὶ σχέσεις μᾶς συνδέουν; Πρὸς ταῦτα ὅμως εἶναι ἀνάγκη ἐργασίας καὶ τὴν τῶν Συλλόγων θεωρῶ τὴν προσηγορεύσαν, Συλλόγων τῶν ὁποίων σκοπὸς καὶ ἐνέργεια νὰ ᾔηται ὁ ἐκπολιτισμὸς τῆς Ἀλβανίας καὶ ἡ διάδοσις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ ἐν αὐτῇ ἐθνικοῦ αἰσθήματος.

K. X. ΒΑΜΒΑΣ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

(ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ)

Τὴν 9 Μαρτίου τοῦ ἔτους τούτου ἐφέρετο εἰς τὸν τάφον τὸ λείψανον πατρὸς τὴν κόμην καὶ τὸν πώγωνα ἀνδρός, ἐν μέσῳ πλήθους ἐκλεκτοῦ καὶ τῶν ἀποδιδόντων τὰς τιμὰς τῆς Πολιτείας εἰς τοὺς ὑπηρετήσαντας αὐτὴν ἡσυχῶς δ' ἐκηδεύετο καὶ εἰς τὸν τάφον κατεβιβάζετο, ἄνευ τοῦ θορύβου ἐπικηδείων ἢ ἐπιταφίων λόγων, ὁ νεκρὸς τοῦ Νικολάου Δραγούμη. Καὶ ὁμοίως, πρὸ τοῦ φερέτρου, τοῦ περικλείοντος τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, καὶ παρὰ τὰ χεῖλη τοῦ λάκκου, ὅστις ὤρίσθη, ἵνα καλύψῃ τὸ λείψανον ἐκεῖνο διὰ παντὸς ἀπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου, πολλὰ ἦν δυνατὸν νὰ ῥηθῶσιν, εἰς ἔπαινον τοῦ ἀποθνήσκοντος, πολλὰ δὲ νὰ διδασχθῶσιν οἱ νεώτεροι, ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων μακροῦ βίου, ὅλου ἀφιερωθέντος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς Παιδείδος, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων καὶ εἰς τοῦ ἀληθοῦς Ἑλληνισμοῦ τὰς ἐμπνεύσεις. Ὁ ἀποθνήσκας πολλοῖς εἰς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ εἶπεν, ὅτι ἐπεθύμει, ὅταν ἀποθάνῃ, οὐδένα τὰ τέκνα αὐτοῦ νὰ προσκαλέσωνται, ὅπως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ παρὰ τὸν τάφον αὐτοῦ ὁμιλήσῃ. Ἐγίνωσκεν ὁ Νικόλαος Δραγούμης ὅταν ἀπώλεσαν τῆς ἀξίας αὐτῶν οἱ ἐπικηδεῖοι καὶ οἱ ἐπιτάφιοι, τοιαύτης καταχρήσεως γενομένης περὶ τούτους. Ἐγίνωσκεν ἐπίσης, ὅτι, ἐκ τῶν ἐν στιγμαῖς τοιαύταις λεγομένων, ὀλίγα εἶναι τὰ ἀκριβῆ ἢ τὰ μεμελετημένα, ὡς δεῖ, ἐντεῦθεν δὲ τὰ κακημένα ἱστορικὴν ἀξίαν, καὶ ὑπηρετοῦντα πράγματι τὴν μνήμην τοῦ κηδευομένου. Ἰδίως δὲ περὶ ἀνδρῶν, οἵτινες δὲν ἐξέπληξαν τὸν κόσμον διὰ τοῦ μυθώδους τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν, καὶ δὲν ὑπύχθησαν, δι' ἑνα ἢ δι' ἄλλον λόγον, ν' ἀποκτήσωσι ὅπωςδὴ παρὰ φήμην παγκόσμιον, ἐν μέρει δύσκολος ἀποβαίνει ὁ ἐπιτάφιος· διότι, ἐν